

MARDİN

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Nisan 2023

TGA
TÜRKİYE TURİZM
TANITIM VE GELİŞTİRME
AJANSI

MARDİN

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

25 NİSAN 2023

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Bilgehan Gülcan
Doç. Dr. Halil Burak Sakal
Dr. Öğr. Üyesi Şehmus Aykol
Öğr. Gör. Yasemin Yetkin

Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi katkılarıyla hazırlanmıştır.

Kapadokya Üniversitesi

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

İÇERİK

1. GİRİŞ	1
2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler	2
3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler	2
4. Mardin Turizm Analizi	3
4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi	3
4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi	4
4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi	4
4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi	5
4.5. İlin Turizm Türleri Analizi	5
5. Destinasyon Risk Analizi	6
6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma	7
7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme	8
8. Gastronomide Marka Kent Yaratma	9
9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma	10
10. Tematik Rotalar Geliştirme	11
11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma	12
12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma	13
13. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme	14
14. Savur'u Yeni Bir Destinasyon Hâline Getirme	14
15. Nusaybin'i Alışveriş Merkezi Olarak Konumlama	15
16. UNESCO Tescil Ataklarını Hızlandırma	17
17. Medikal Estetik Hizmetlerde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Yeni Bir Destinasyon Olma	18
18. Anıtlı'yı "Dünyanın En İyi Turizm Köyü" Yapma ve Midyat Potansiyelini Değerlendirme	19
19. Dargeçit Destinasyon Çekiciliğini ve Rekreasyon Etkinliklerini Güçlendirme	20
20. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme	21

1. GİRİŞ

Mardin; Mezopotamya Ovası'nın kenarında kurulmuş, tarihî, kültürel ve doğal zenginlikleri ile âdeta bir açık hava müzesi gibidir. Şehirde pek çok medeniyetin izlerini taşıyan kiliseler, camiler, medreseler, manastırlar gibi anıtsal yapıların yanı sıra arkeolojik alanlar, antik kentler, müzeler, çarşılar, abbaralar ve kültür evleri bulunmaktadır. Mardin'in en önemli turizm çeşidi kültür turizmidir. Şehirdeki tarihî ve mimari eserler, farklı din ve etnik grupların bir arada yaşadığı kültürel çeşitlilik ve geleneksel el sanatları, kültür turizminin cazibe unsurlarıdır.

Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası, ilin özellikle kültür ve inanç kaynakları potansiyeli başta olmak üzere, doğal kaynaklarını da hesaba katarak, kültürel miras turizmi, inanç turizmi, sağlık turizmi ve gastronomi turizmi gibi turizm türlerinde, Türkiye ve dünya turizminde marka değeri yaratma potansiyeli yüksek illerden biri olan Mardin'e yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşım ile hazırlanmıştır. Yol Haritası, Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimleri dikkate alınarak güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle uyumlu biçimde hazırlanmış ve Mardin'in turizmdeki geleceğini inşa edecek yapı taşları niteliğindeki başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Mardin, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2022 yılında, 465,1 bin yerli, 41,5 bin yabancı olmak üzere toplam 506,6 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,60 ve toplam ortalama doluluk oranı yüzde 35,5 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu veriler, ilin potansiyeli göz önüne alındığında Mardin'in Türkiye turizmine olan katkısının daha fazla artırılabilirliğini göstermektedir.

Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası kapsamında ilin 2028 yılı turist sayısı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 74,8 bin kişi ve yerli turist için 838 bin kişi olmak üzere toplam 912,8 bin kişi; turizm geliri hedefi ise yabancı turist için yaklaşık 13,4 milyon ve yerli turist için 160 milyon olmak üzere toplam 173,4 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmesi için yapılması gereken başlıca faaliyetler ve stratejik amaçlar ile buna yönelik politika önerileri, *Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda ortaya konmuştur.

Bir destinasyonun turistik cazibesini koruyarak turizm gelirlerini sürdürebilmesi ve artırabilmesi, turizm kaynakları ve bu kaynakları turizm ürünü olarak sunmadaki rekabetçi gücüne bağlıdır. Kısa bir zaman öncesine kadar gelen ziyaretçi sayısı, gelir, yatak kapasitesi, lüks otellerin sayısı gibi nicel verilere göre ölçülen turizmdeki rekabet gücü, özellikle Covid-19 salgınının da etkisi ile günümüzde yerine konamayacak doğal, beşerî ve kültürel kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve risklere karşı dayanıklılığı ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, *Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası* kapsamındaki tüm başlıklarda, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları ilke ve yaklaşım olarak benimsenmiş, ayrıca "Sürdürülebilirlik Çabalarını Artırma" başlığıyla konu özel ve müstakil olarak da ele alınmıştır.

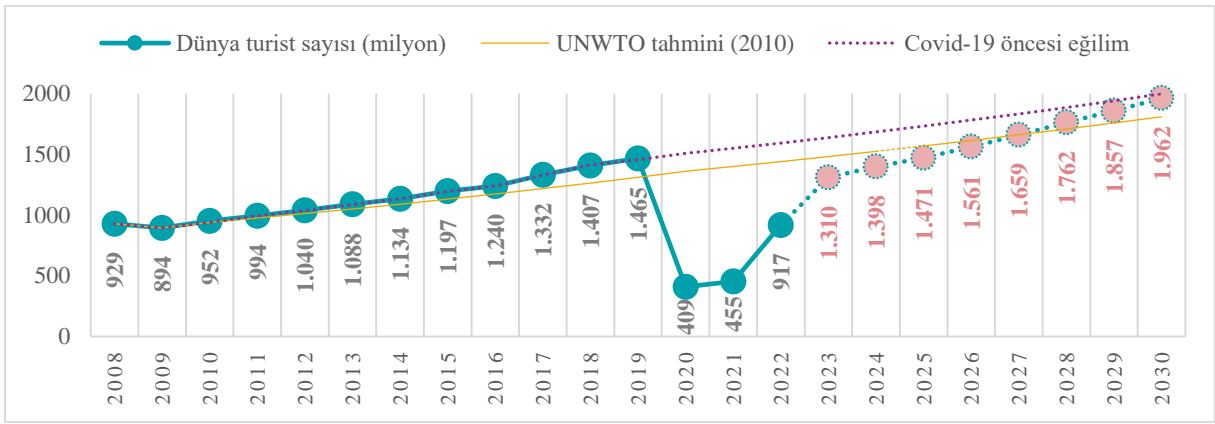
Yol Haritası hazırlık sürecinde Mardin İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları ile 3 Nisan 2023 tarihinde çevrim içi arama konferansı gerçekleştirilmiş ve ile özel öncelikli geliştirme başlıkları ortaya çıkarılmıştır. Ek olarak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün dağıttığı ve önceden hazırlanmış İl Politika Tespit Anketi ve İl Risk Analiz Anketi olmak üzere iki adet anket formu da il paydaşlarına elektronik ortamda iletilmiş ve sonuçları analiz edilerek metne eklenmiştir.

Bu kapsamda *Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, ilin destinasyon yönetim sorumluluğunu üstlenen Mardin Tanıtım ve Geliştirme Kurulu için sürdürülebilir ve gelir etkisi yüksek turizm gelişimi kapsamında oluşturulan başlıklarla bir rehber niteliği taşımaktadır.

2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler

2019 yılında dünya genelindeki turist sayısı, 1,47 milyar kişi ve 1,49 trilyon ABD doları ile rekor düzeye ulaşmıştır. Ancak 2020-2021 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını, turizm faaliyetlerini dünya çapında durma noktasına getirmiştir. Avrupa ve Amerika'nın 2023 yılında yaşaması beklenen resesyon da dikkate alındığında, salgın sonrası dönemde küresel turizm hacminin 2019 yılı seviyelerine dönmesinin ancak 2025 yılını bulması beklenmektedir (Şekil 2.1.).

Ocak 2023 tarihli uluslararası istatistikler, 2022 yılında uluslararası turizm faaliyetlerine toplam 917 milyon kişinin katıldığını, aynı yıldaki uluslararası turizm gelirlerinin ise 917,5 milyar ABD dolarına ulaştığını göstermektedir. Buna göre, 2022 yılında uluslararası turist sayısında bir önceki yıla göre yüzde 101,5 artış gerçekleşirken, Avrupa kıtasının uluslararası turizmdeki toplam pazar payı yüzde 63,78; Türkiye'nin uluslararası turist sayısından aldığı pay yüzde 5,6 ve uluslararası turizm gelirinden aldığı pay ise yüzde 5 olarak gerçekleşmiştir.

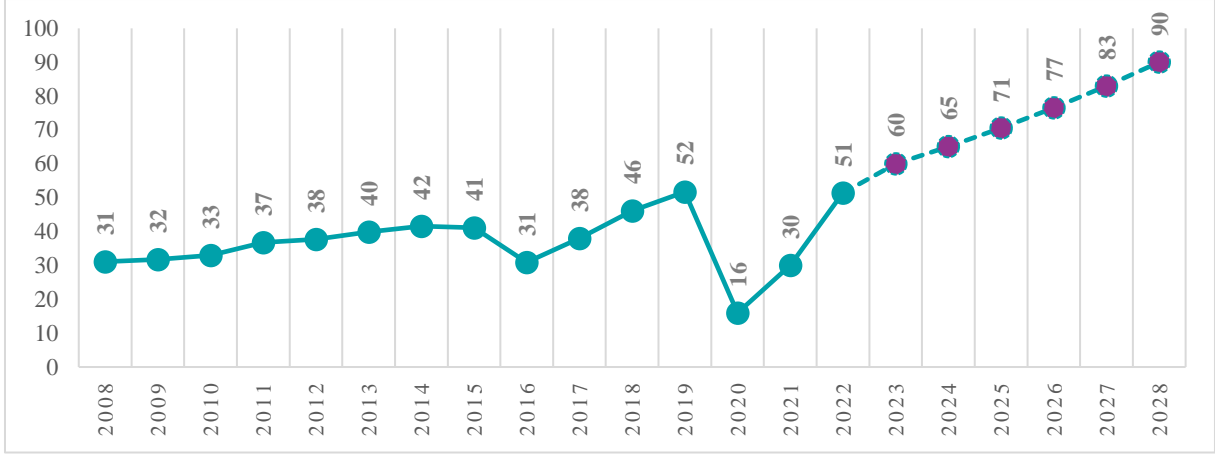
Şekil 2.1. Küresel turist sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve tahminler

Kaynak: UNWTO World Tourism Barometer Ocak 2023 ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

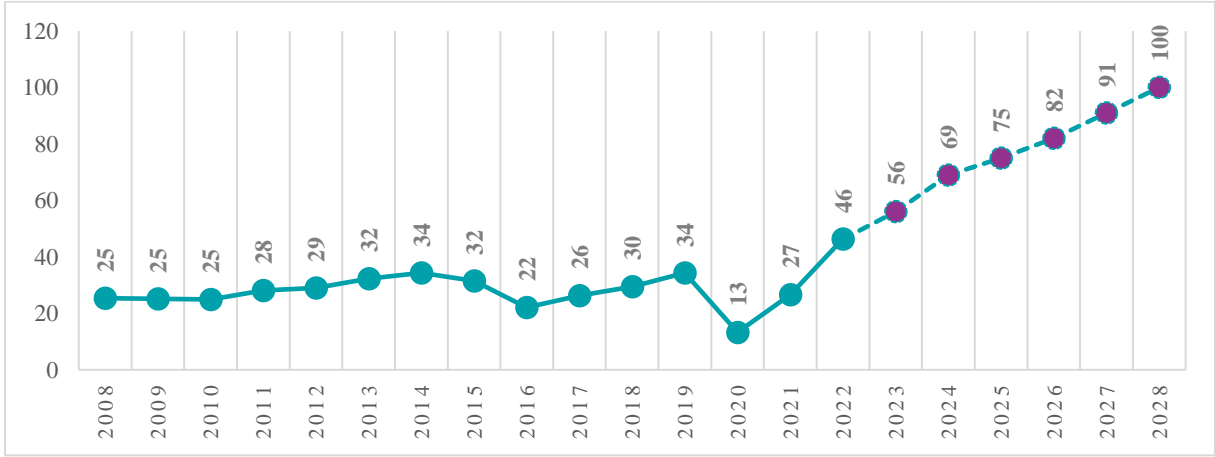
3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler

Akdeniz Havzası'nda bulunması nedeniyle önemli bir küresel turizm ülkesi olan Türkiye'de, turizm sektörünün gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı, uzun yıllar ortalamasına göre yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Uluslararası ziyaretçi sayısında rekor seviyeye ulaşılan 2019 yılında Türkiye 51,2 milyon turisti ağırlamış, aynı yılda turizmden yaklaşık 34 milyar ABD doları gelir elde etmiştir (Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'nin turizm sektörü de Covid-19 salgınından olumsuz etkilenmiştir. Türkiye, küresel kapanma ve seyahat sınırlamalarının da etkisiyle 2020-2021 yıllarında 16 milyon turisti ağırlamıştır. Salgın sonrası toparlanma döneminde TGA tarafından yapılan etkili tanıtım, Güvenli Turizm Sertifikası uygulaması ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, bir "V" çıkışı yakalayarak hızla toparlanmış ve 2019 yılındaki rekor düzeydeki turist sayısına 2022 yılı sonu itibarıyla ulaşmıştır. 2022 yılındaki turizm gelirlerinde ise Türkiye, 2019 yılını geride bırakarak turizmden toplam 46 milyar ABD doları gelir elde etmiş ve bu gelir seviyesi ile tüm zamanların rekorunu kırmıştır.

Şekil 3.1. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve hedefler
Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

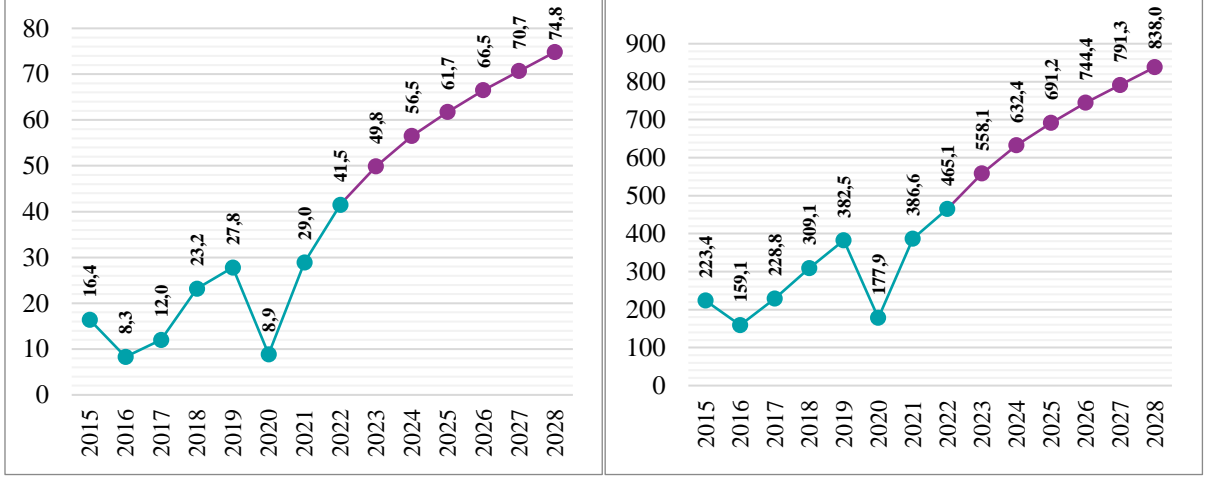
Şekil 3.2. Türkiye'nin turizm geliri (milyar ABD doları): gerçekleştirmeler ve hedefler
Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

Uyguladığı turizm stratejisi ve yenilikçi politikalar ile yakaladığı büyüme ivmesini devam ettirmeyi amaçlayan Türkiye, 2028 yılında toplam 90 milyon turisti ağırlamayı (Şekil 3.1.) ve turizmden toplam 100 milyar ABD doları gelir elde etmeyi (Şekil 3.2.) hedeflemektedir.

4. Mardin Turizm Analizi

4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2022 yılında Mardin; 465,1 bin yerli, 41,5 bin yabancı olmak üzere toplam 506,6 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,60 olarak gerçekleşirken, toplam doluluk oranı ise yüzde 35,5 olarak hesaplanmıştır. İlin 2028 yılı hedefi, yabancı turist için 74,8 bin kişi ve yerli turist için 838 bin kişi olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.1.1.).

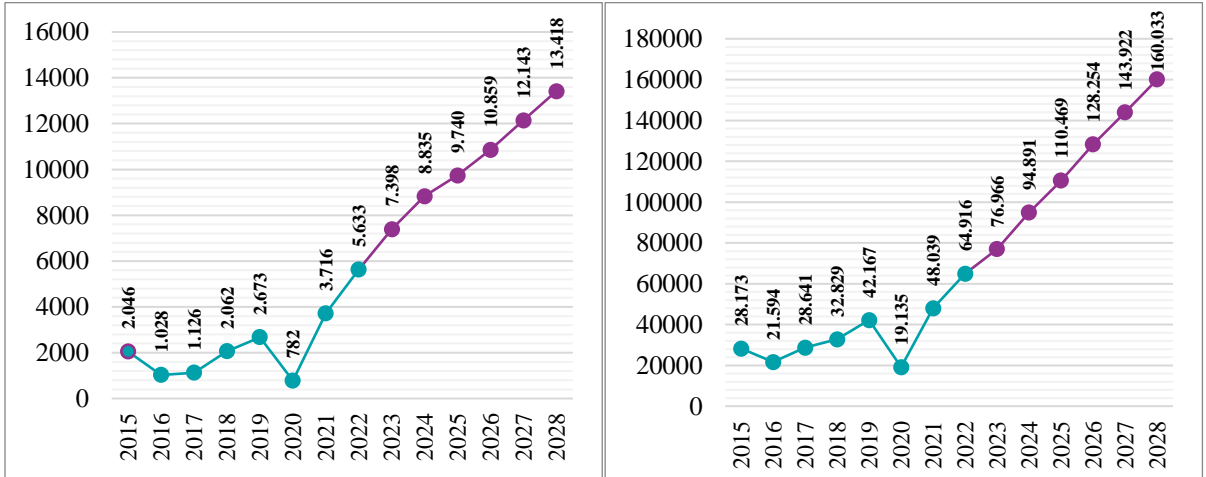
Şekil 4.1.1. Mardin'in ağırladığı yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayısı ve tahminler (bin kişi)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan turizm istatistikleri temel alınarak yapılan hesaplamalar, Mardin'in 2022 yılında yerli turistlerden 64,92 milyon, yabancı turistlerden 5,63 milyon ABD doları gelir elde ederek turizmden bir yıl içinde toplam 70,55 milyon ABD doları gelir elde ettiğini göstermektedir (Şekil 4.2.1.).

Mardin, Türkiye'nin 2028 yılı hedefleri ile uyumlu olacak şekilde 2028 yılı itibarıyla ağırladığı yabancı turist sayısını 74,8 bin kişiye, yerli turist sayısını ise 838 bin kişiye ulaştırma potansiyeline sahiptir. Turizm gelirlerinde ise Mardin, 2028 yılı itibarıyla yabancı turistlerden 13,4 milyon, yerli turistlerden ise 160 milyon ABD doları gelir elde etme potansiyeline sahiptir (Şekil 4.2.1.).

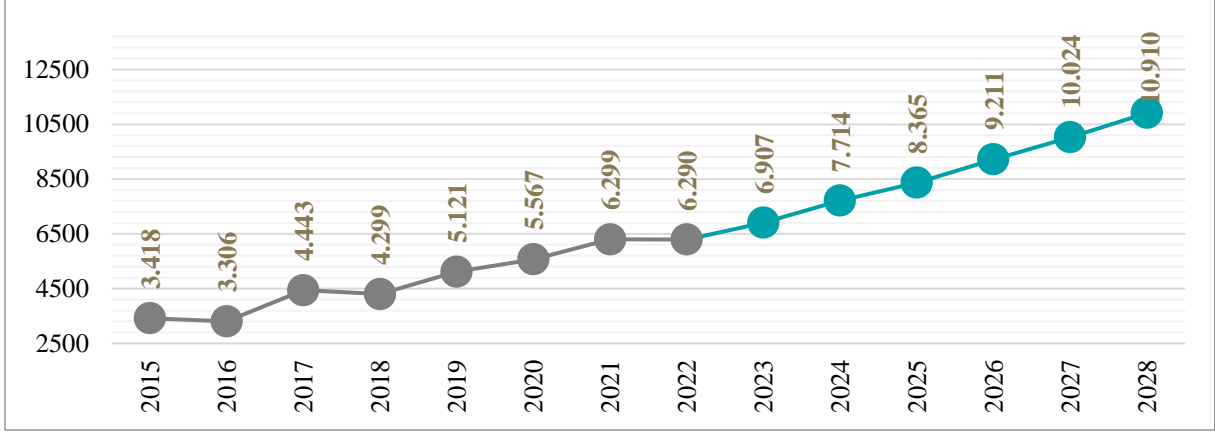

Şekil 4.2.1. Mardin'in yabancı (sol) ve yerli (sağ) turistlerden turizm geliri ve tahminler (bin ABD doları)

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi

Mardin'de 2022 yılı Aralık ayı itibarıyla toplam 82 konaklama tesisi bulunmaktadır. Konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi ise 6.290'dır. Tesis doluluk oranı yüzde 35,5 ve ortalama geceleme 1,60'tır. Mardin'in 2028 yılı hedeflerine ulaşabilmesi için yatak kapasitesinde yaklaşık yüzde 73'lük bir artış kaydetmesi gerekmektedir (Şekil 4.3.1.).

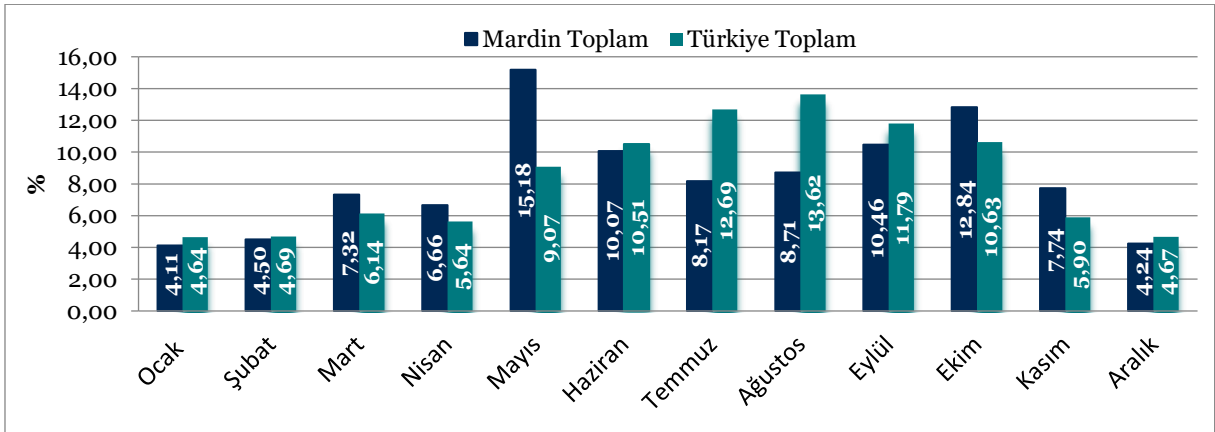

Şekil 4.3.1. Mardin'in yatak kapasitesi ve tahminler (bin yatak)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi

Turizmin 12 aya yayılma hedefi, arz kaynaklarının etkin kullanımı ve etkili tanıtım çabalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu hedef, Türkiye Turizmi Ana Planı'nda üzerinde önemle durulan bir başlıktır. Türkiye turizmi ile Mardin turizminin mevsimsellik analizi Şekil 4.4.1.'de karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Buradan, Türkiye ile Mardin'in mevsimsellik dağılımında paralellik olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan özellikle Mardin'de Türkiye ortalamasının üzerindeki bazı aylar (Mayıs-Ekim) dikkati çekmektedir. İklim koşullarının bu durumun oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.4.1.). Mardin ve Türkiye genelindeki mevsimsel turizm trendleri, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ve turizm planlamacılarının pazarlama stratejilerini ve işletme planlarını belirlerken mevsimsel faktörleri dikkate almaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla ildeki turizm hareketliliğinin ve buna bağlı oluşacak talebin yıl içine dengeli yayılması için, ildeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bazı turizm türü başlıklarındaki etkililiğin artırılması gerekmektedir.

Şekil 4.4.1. Türkiye ve Mardin Karşılaştırmalı Mevsimsellik Durumu

Not: Veriler, yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir (2022).

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.5. İlin Turizm Türleri Analizi

Mardin; Mezopotamya Ovası'nın kenarında kurulmuş, tarihi, kültürel ve doğal zenginlikleri ile âdeta bir açık hava müzesi gibidir. Şehirde pek çok medeniyetin izlerini taşıyan kiliseler, camiler,

medreseler, manastırlar gibi anıtsal yapıların yanı sıra arkeolojik alanlar, antik kentler, müzeler, çarşılar, abbaralar ve kültür evleri bulunmaktadır. Bundan dolayı Mardin'in en önemli turizm türü kültür turizmidir. Şehirdeki farklı din ve etnik grupların huzur içinde bir arada yaşamasıyla oluşan kültürel çeşitlilik ve geleneksel el sanatları, kültür turizminin cazibe unsurlarıdır. Tarihî ve kültürel mirasın yoğunlaştığı alanların başında Eski Mardin olarak da adlandırılan ve merkez ilçe Artuklu Belediyesi sınırları içerisinde kalan alan gelmektedir. Artuklu ilçe merkezindeki Kale, şehrin en önemli tarihî anıtlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Artuklu ilçesi, tarihî taş evleri ve dar sokakları ile ünlüdür. İlçe merkezindeki dar sokaklar, bu sokaklarda kent ulaşımı için kestirme yollar yaratan, kentten en özgün mimari değerlerinden biri olan 'abbaralar' ziyaretçilere eşsiz bir atmosfer sunmaktadır. Kent merkezi, Osmanlı ve Artuklu dönemine ait birçok cami ve medreseye ev sahipliği yapmaktadır. İlçede iki adet müze bulunmaktadır. Mardin Müzesi'nde bölgede yürütülen kazılardan çıkan çok sayıda eserle birlikte, sosyal yaşama ilişkin temalara yönelik eserler sergilenmektedir. İçerisinde bir sanat galerisini de barındıran Sabancı Müzesi de Mardin'deki yaşam kültürünü sergileyen ve tanıtan yapıların başında gelmektedir. Mardin tarihî çarşıları ile ünlü bir şehirdir. Eski çarşılar, bölgenin zengin ticari ve kültürel geçmişini yansıtan önemli turistik noktalardır.

Mardin'in eski çarşıları, el sanatları ve yöresel hediyelik eşya açısından zengin bir çeşitlilik sunar. Bakır işlemleri, gümüş takılar ve telkâri, çanak-çömlek işleri, iğne oyası, danteller, yorgancılık, dokumacılık, sabunculuk, yöresel kilim ve halılar gibi el işi ürünler, ziyaretçiler için çekici bir alışveriş deneyimi sunmaktadır. Aynı zamanda bölgenin ünlü baharat ve yöresel ürünleri de yine bu çarşılarda bulunabilir. Mardin'in zengin mutfak kültürü, yemek ve gastronomi turizmi için de cazip bir faktördür. Eski Mardin bölgesi, yöresel lezzetler açısından da bir deneyim imkânı sunmaktadır. Ziyaretçilerin bölgenin ünlü (coğrafi işaret tescilli) lezzetlerini tadabilecekleri mekânlar bulunmaktadır. Tarihî dokusu ve mimari yapılarıyla Mardin hamamları da kentten kültürel zenginlikleri arasındadır. Genellikle Artuklu dönemine ait olan bu hamamlar, taş işçiliği ve geleneksel mimari özellikleriyle dikkati çekmektedir. Mardin, kent merkezinin yanı sıra ilçelerinin sahip olduğu turizm potansiyeliyle de ön plana çıkmaktadır. Doğal güzellik bakımından; Beyazsu (Nusaybin), Gurs/Xurs Şelaleleri (Kızıltepe), Zınnar Bahçeleri (Artuklu), Savur Bahçeleri ve Yeşilsu, doğa yürüyüşleri yapmaya ve kamp kurmaya elverişli alanlardır. Midyat başta olmak üzere Mardin merkez ve ilçelerindeki pek çok manastır ve kilise, Hristiyanlık için önemli bir değere sahiptir. Türkiye'deki dört Süryani Metropolitliğinin ikisi Mardin'de yer almaktadır; bunlar Mor Gabriel Manastırı (Midyat) ve Deyrulzafaran Manastırı'dır (Artuklu). İnanç turizmi bağlamında özellikle Hristiyanlık açısından manastır ve kiliseler büyük öneme sahiptir. Kentte, Müslümanlar tarafından ziyaret edilen cami ve türbeler de bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi, Mardin-Diyarbakır kara yolu üzerinde bulunan Sultan Şeyhmus Türbesi'dir. Türbe, Türkiye'nin pek çok farklı bölgesinden gelen ve özellikle çocuk sahibi olmak isteyen kadınlardan oluşan ziyaretçileri çekmektedir.

5. Destinasyon Risk Analizi

	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Global Riskler											
Ukrayna-Rusya Savaşının Diğer Bölge ve Ülkelere Sıçraması			X					X			9
Avrupa Enerji Krizi			X					X			9
Çin-Tayvan Arası Soğuk Savaş İhtimali		X					X				4
Kuzey Kore-Güney Kore Çekişmesi		X					X				4
Yüksek Enflasyon				X					X		16
Küresel Durgunluk				X					X		16
Yeni Bir Salgın Hastalık				X					X		16

Ukrayna-Rusya Savaşı Nedeniyle Gıdaya Erişim Zorluğu (Kıtlık)			X					X				9
	Olasılık					Şiddet						
Ülkesel Riskler	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
Doğal Afetler					X					X	25	
Salgın				X					X		16	
İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları					X				X		20	
Bölgesel Savaş ve Terör Riski					X				X		20	
Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Politik Gündem				X					X		16	
Dijital Riskler				X					X		16	
Sosyal Medya Yönetimi				X					X		16	
Seyahat Güvenliği/Asayiş-Turiste Yönelik Tehdit					X			X			15	
Siber Güvenlik			X					X			9	
Rakip Ülke Söylemi			X				X				6	
	Olasılık					Şiddet						
Yerel Riskler	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
Terör Riski			X					X			9	
Sağlık (Hasta Tedavisi, Acil Müdahale)			X				X				6	
Nitelikli Personel İstihdamı			X					X			9	
Dolandırıcılık		X					X				4	
Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Uyum Sorunu		X					X				4	
Aşırı Turizm Talebi				X					X		16	
Çevre Kirliliği ve Temiz Su Kaynaklarının Azalması			X					X			9	
Radikal Akımlar			X					X			9	
Deprem Riski		X					X				4	
Heyelan		X						X			6	
Doğal Güzelliğin Yok Olması ve Çarpık Yapılaşma			X					X			9	
Tek Pazara Bağımlılık			X					X			9	
Kaçak Göçmenler		X					X				4	
Güvensiz Şehir Algısı		X						X			6	
Somut Kültürel Mirasın Tahribatı			X					X			9	
Endemik Türlerin Yok Olma Tehlikesi			X					X			9	
Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi			X					X			9	
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yok Olma Tehdidi				X						X	20	
Turizm İşl. Yönetim Kadrosunun Turizm Bilgisi Eksikliği				X						X	20	
Aşırı Fiyatlandırma					X				X		20	
Ulaşım Alt Yapı Yetersizliği			X					X			9	

Risk Skoruması ve Risk Puanı Sonucu

	Şiddeti					
	Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1	
Olasılık	Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5
	Yüksek 4	Yüksek 20	Yüksek 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4
	Orta 3	Yüksek 15	Orta 12	Orta 9	Düşük 6	Düşük 3
	Düşük 2	Orta 10	Orta 8	Düşük 6	Düşük 4	Düşük 2
	Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1

RİSK SKORU	EYLEM
25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalıdır.
12, 10, 9, 8	DIKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmelidir.
6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir. Orta vadede çalışma yapılmalıdır.

6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma

Mardin'in, Batman ve Şırnak illeriyle birlikte TRC3 bölgesinde bulunması ve bölgeye yapılan GAP turlarında Şanlıurfa ve Diyarbakır ile birlikte programda yer alması nedeniyle, bu dört şehirle karşılaştırmalı analizinin yapılması faydalı olacaktır. Bu dört ilin zengin bir kültürel ve tarihî mirasa sahip olmaları nedeniyle benzer turizm türlerini paylaştıkları görülmektedir. Tarihî, kültürel zenginlikleri, özgün kent mimarisi açısından kültür turizmi; bölgede çok sayıda inanç merkezlerinin bulunmasıyla da inanç turizmi potansiyelinin tüm şehirlerde yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Batman; bölgeye yapılan paket

tur programlarında (GAP Turu) birlikte yer almalarından dolayı bir rekabet ortamından ziyade bütünlük arz eden bir pazarlama stratejisiyle karşımıza çıkmaktadır. İller arasındaki dayanışma ve iş birliği bölgesel anlamda turizm potansiyelini artırmakta ve rekabetçi bir avantaj sağlamaktadır. Nitekim GAP Bölgesi sınırları içerisinde yer alan illerin, GAP İdaresi Başkanlığı bünyesinde oluşturulan “Mezopotamya (Destansı Topraklar)” markası altında birlikte tanıtım ve reklam çalışmalarının yapıldığını görmekteyiz. Ayrıca 2020 yılında DİKA ve Karacadağ Kalkınma Ajansları ile il valilikleri ve belediyelerle ortaklaşa yürütülen “Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa Kültür ve İnanç Destinasyonu Çalıştayı”nda bu üç ilin turizm potansiyeli birlikte ele alınmış ve bu üç il “Mezopotamya Altın Üçgeni” olarak nitelendirilmiştir. Ancak bununla beraber il bazında bakıldığında Mardin, pazarlama ve tanıtım konusunda Şırnak ve Batman’ın ilerisinde; Diyarbakır ve Şanlıurfa’nın gerisinde kalmaktadır. Gerek Şanlıurfa’da Göbeklitepe gerekse Diyarbakır’da Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri’nin UNESCO Dünya Mirası Listesi’nde yer alması, Mardin’i bu illerle rekabet etme noktasında zayıf bir konuma getirmiştir. Ayrıca, 2019 yılının “Göbeklitepe Yılı”; 2022 yılında 57 İslam ülkesinin katıldığı toplantıda Şanlıurfa’nın “2023 Yılı İslam Turizm Kenti” ilan edilmesi ve Diyarbakır’da 2022 yılında “Sur Kültür Yolu Festivali” gibi ses getiren tanıtım faaliyetleri, turizm tanıtımına önemli katkılar sağlayarak bu illeri Mardin karşısında il tanıtımında oldukça güçlü bir konuma getirmiştir. Mardin’in ivedilikle uluslararası tanıtım ve reklam çalışmaları yapması gerekmektedir. Yine diğer illerle karşılaştırıldığında Mardin’in eski kent alanı başta olmak üzere il genelinde fiziki çevre sorunlarının yaşandığı, alt yapı çalışmalarının yetersiz kaldığı görülmektedir.

7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme

Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası’nda yer alan tüm başlıklar, sürdürülebilir turizm anlayışını kapsayan ilkeler ve uygulamalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ile yerel ekonomiye katkı sağlayarak yerel halkın refahını artırmak, kültürel ve sosyal çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, turizmin hem çevre hem toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası’nda il turizminin gelişmesi için;

- a. Turizmin doğal çevre üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- b. Turizmin kültürel miras üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- c. Turizmin yerel halkın sosyal ve ekonomik yaşamı üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- d. Etkili sürdürülebilir bir turizm yönetimi geliştirmek, ilkeleri benimsenmektedir.

Mardin destinasyonunun sürdürülebilir turizmdeki önemli hedefi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) ve Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (Global Sustainable Tourism Council) ile iş birliği içinde yürütülen ulusal sürdürülebilir turizm standartları geliştirme çalışmalarını uyumlu olacak şekilde, Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı kapsamında, TR-I (konaklama sektörü) ve TR-D (destinasyon) kriterlerinin turizm endüstrisinde uygulamaya geçirilme sürecinde Türkiye’de örnek destinasyon olabilmektir. Bu kapsamda TGA ve GSTC iş birliği çıktılarının Mardin destinasyonunun tüm turizm paydaşlarına (otel, seyahat acentesi, tur operatörleri ve destinasyon yönetimi) ivedilikle aktarılarak, belirlenecek hedefler doğrultusunda aksiyon planının ortaya konması gerekmektedir. Destinasyonda gerçekleştirilecek sürdürülebilir turizm politikaları çerçevesinde, çevresel, kültürel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması şarttır. Bu geniş kapsam içinde biyolojik çeşitlilik, su, enerji, atıklar, somut ve somut olmayan kültürel kaynaklar, turizmin ekonomik etkilerinden yerelin daha fazla katkı alması ve turizm hareketliliğinin yerel yaşam kalitesini artırması gibi birçok başlık dikkate alınmalıdır. Bölgedeki turizm etkinlikleri kapsamında tüketime sunulan gastronomi ve bir

kısmı hediyeelik eşya olarak da kullanılabilen kültürel ürünlerin yerel karakterli olması, turizmde kadın istihdamının desteklenmesi, yerel tarım faaliyetleri ile turizmin entegrasyonunun sağlanması, ilin coğrafi etiketli gastronomi ve el sanatları ürünlerine odaklanması gerekmektedir.

İldeki geleneksel Mardin Evleri'nin mimari dokusu, Beyazsu, Gurs Vadisi, yaylalar gibi hassas ekosistem alanları ile tahribata açık doğal ve tarihî alanların ivedilikle tespit edilmesi ve koruma altına alınması gerekmektedir. Midyat ilçesinin yaklaşık 15-20 kilometre güneyinde ve Nusaybin ilçesinin yaklaşık 20-25 kilometre kuzeyinde, iki ilçeyi birbirine bağlayan kara yolunun üzerinde konumlanan Beyazsu'nun yazın çevre illerden çok sayıda ziyaretçi alması ve bu ziyaretçilerin Beyazsu'yu bilinçsizce kullanması, sürdürülebilirlik bakımından endişeye sebep olmaktadır. Dolayısıyla Beyazsu mesire alanında sürdürülebilir turizm planlaması yapılmalıdır. Ayrıca ziyaretçilerin yoğun olduğu noktalarda güvenlik kameraları ile kontroller artırılmalıdır. Sürdürülebilirlik kapsamında önlemler geliştirmek için destinasyondaki eğitim kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında sinerji yaratılmalıdır. Destinasyondaki gerek proje kapsamındaki geliştirme etkinliklerinin gerekse hâlihazırda yürütülen turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik bakış açısıyla izlenmesi ve belgelendirilmesi de özel bir anlam taşımaktadır. Bu belgelendirmeler; kısa filmler, belgeseller, sunumlar gibi çıktılarla *Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'na uygun olacak şekilde dijital ortamlarda yapılmalıdır. Destinasyon için diğer bir hedef, Mardin'in sürdürülebilir turizm ile ilgili dijital varlığını geliştirmesi ve dijital platformlarda söz konusu varlığının daha etkili tanıtımıdır. Destinasyonda yenilenebilir enerji kaynakları üretimine geçilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Mardin'de kanalizasyon şebekesinin yetersiz olması, su kirliliği açısından büyük sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle alt yapı yatırımlarının çoğaltılması gerekmektedir.

8. Gastronomide Marka Kent Yaratma

Mardin'in benzersiz yerel lezzetleri, geleneksel mutfak teknikleri ve zengin malzeme çeşitliliği, şehri gastronomi turizmi açısından potansiyel bir marka kent hâline getirmektedir. Yerel lezzetlerin korunması, tanıtımı ve pazarlanması, yerel üreticilere destek verilmesi, eğitim ve farkındalık programlarının düzenlenmesi gibi faktörler, Mardin'in gastronomide marka kent olma yolunda önemli adımlar atmasını sağlayabilir. Bu bağlamda, Mardin'in benzersiz gastronomi kültürünü ön plana çıkarmak ve sürdürülebilir bir gastronomi marka kenti oluşturmak için çeşitli stratejiler ve yaklaşımlar benimsenmelidir. Öncelikle Mardin'de gastronomi festivalleri gibi önemli bir platformun eksikliği; şehirdeki yerel lezzetlerin, mutfak kültürünün ve geleneklerin tanıtımını ve sürdürülebilirliğini destekleme hususunda bir ihtiyacın olduğunu göstermektedir. Gastronomi festivalleriyle yerel tarım ürünleri ve yerel mutfak kültürünü sergileme imkânı sunulacak, bu sayede yerel üreticilerin ve yerel mutfak geleneğinin sürdürülmesi desteklenecektir. Turistlerin bölgenin zenginliklerini keşfetmeleri ve yerel lezzetleri tatmalarına olanak sağlanacak, bu sayede turistlerin bölgeye olan ilgisinin artmasıyla gastronomi turizmi potansiyeli güçlenecektir.

Mardin'in zengin gastronomi mirası, yerel lezzetlerin belgelenmesi ve korunması ile güçlendirilebilir. Yerel yemeklerin tarifleri, malzemeleri, pişirme yöntemleri ve sunumları gibi detayların kayıt altına alınması, gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacaktır. Mardin'in gastronomi mirası, bu lezzetlerin belgelenmesi ve korunması ile güçlendirilerek, coğrafi işaret tescili ile daha da değerlendirilebilir. Mardin'de coğrafi işaret tescili alan ürünlerin sayısının bölgedeki komşu illere kıyasla oldukça sınırlı olması nedeniyle, tescil sürecine daha fazla dikkat ve destek gerekmektedir. Yerel yemeklerin korunması, tanıtılması ve markalaşması için diğer bir önemli faktör ise Gastronomi Müzesi'dir. Mardin'de gastronomi müzesinin eksikliği, bölgenin gastronomi marka kenti olma hedefine ulaşmasında bir engel olarak görülebilir. Mardin'in bir gastronomi marka kenti olma hedefinin önündeki diğer bir engel, zengin yemek kültürüne rağmen ticari mutfağın yeterince gelişmemiş olmasıdır. Bu durum, yerel lezzetlerin daha az bilinir

olmasına, ziyaretçilerin yerel yemek deneyimlerinin sınırlı kalmasına, markalaşmanın ve turistik değerinin artmasının önünde engel teşkil etmesine neden olacaktır. Mardin’de yiyecek ve içecek işletmelerinde hizmet kalitesi de yeterli düzeyde değildir. Bu konuda; Üniversite, Valilik, Belediye, Kalkınma Ajansı ve Gıda Mühendisleri Odası ile birlikte bir sertifikasyon programı yürütülebilir. Bu sertifikasyon programıyla; ildeki restoran, kafeterya vb. yiyecek-içecek işletmelerinde hijyen koşullarının ve hizmet kalitesinin artırılmasıyla istenilen standartları karşılayan işletmelerin tescillenmesi sağlanabilir. Bu standartları sağlayan işletmelere, örneğin “Mardin’in Yıldızı” adı altında sertifika verilebilir.

Mardin ve çevresi, tarihî bağcılık ve üzüm üretimine ev sahipliği yapmaktadır. Bağ bozumu ve şarap üretimi, Mardin’in yerel gastronomi mirasının önemli bir parçasıdır ve bu alanda markalaşmasına katkı sağlayacaktır. Bağ bozumu ve şarap turizmi, turistik bir çekim merkezi olarak kullanılarak kentin markalaşmasına katkıda bulunulabilir. Şarap üretim tesislerinin ve bağların turistlere açılması, ziyaretçilere bağcılık ve şarap üretimi ile ilgili deneyimler sunulması, şarap tadım etkinliklerinin düzenlenmesi gibi faaliyetlerle yerli ve yabancı turistlerin ilgisi çekilecektir.

9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma

Turizm destinasyonlarının en önemli sorunlarından biri de sahip oldukları turizm ürünlerine yönelik talebin yılın sadece belli bir bölümünde yoğunlaşması, pazarlama çabalarının da bu yoğun döneme odaklanması, diğer deyişle mevsimsel odaklı pazarlama ve satış politikalarıdır. Bu durum, ulaşım ve konaklamanın ve diğer turizm ürünlerinin destinasyondaki potansiyelinin yeterince kullanılmamasına, yüksek personel devir hızına, pazarlama maliyet etkinliğinin düşüklüğüne ve sınırlı sayıdaki mal ve hizmet üretimi üzerinde uzmanlaşmaya neden olmaktadır. Diğer taraftan veri tabanına dayalı dijital teknolojilerin sunduğu fırsatlar, bu sayılan olumsuzlukların üstesinden gelmede daha maliyetsiz ve etkin çözümler sunmaktadır. Etkili, kolayca adapte edilen, erişilebilir, yenilikçi teknolojilerin ve uygulamaların turizme entegre edilmesi, turizm ürünlerine kısa bir zaman diliminde ulaşılmasını kolaylaştırmıştır. Ancak, dijitalizasyona bağlı dönüşüm ve değişen tüketici tercihlerinin etkisi, dünya turizminde alışıldık, geleneksel yaklaşımların yerine daha yenilikçi, çevre ve kullanıcı dostu, ekolojik dengelere ve habitatın hassas dengesine duyarlı, tüketicilere cazip gelecek yaklaşımlara sahip bir turizm planlaması yapmayı da zorunlu kılmaktadır. Buna göre Mardin, destinasyonlarındaki turistik hizmetleri, ilgi çekici yerleri, rotaları ve yapıları, sanal gerçeklik ve akıllı gerçeklik uygulamaları aracılığıyla bir arada sunmalıdır. Turistlere kişiselleştirilmiş turlar ve hizmetler sağlayan uygulamalardan faydalanılarak akıllı turizm rehberi oluşturulmalı ve herkesin bu uygulamaya kolay bir şekilde erişimi sağlanmalıdır. Mardin’in turistik alanları, kent haritaları, gezi rotaları ve yeme-içme alanlarını kapsayan dijital bir uygulamanın yapılması ve dijital bilinirliğinin artırılması önerilmektedir. Ayrıca ilin tarihî, doğal, kültürel, gastronomi, inanç ve macera turizmi ile ilgili tanıtıcı mobil uygulamalar geliştirmeli, dijital portallar oluşturulmalı ve ildeki her türlü tarihî bina, eser vb. değerler, QR kod teknolojisi ile işaretlenerek ziyaretçilere yerinde ve doğru bilgilerin aktarılması sağlanmalıdır. Özellikle ilin coğrafi işaret almış ürünlerinin yer aldığı portallar oluşturulmalıdır. Dijital kulaklıklarla rehber eşliğinde ören yerleri desteklenmelidir. Müze ören yerleri ve şehir merkezlerinin bazı bölgelerinde ücretsiz wifi hizmeti sunulmalıdır. Dijital ve akıllı ekranların otoyol, otogar, havalimanlarında, yeme-içme yerlerinin ve ören yerlerinin tanıtımı ve kültürel rotalar için kullanılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra birçok topluluğa ve medeniyete ev sahipliği yapmış Mardin’de, sanal gerçeklik müzelerinin açılması da şehrin turizm potansiyelini artıracaktır. Dijital kataloglar tasarlanıp, müzeler için sanal koleksiyonlar oluşturulup online üyeliklerin alınması sağlanmalıdır. Özellikle Savur, Dara Antik Kenti, Anıtlı, İlsu ve Deyrulzafaran gibi belirlenecek alanlarda drone kullanılarak turistlerin hatıra

amaçlı fotoğraflarının çekilmesi sağlanmalıdır. Mardin’de bulunan tüm turizm işletmelerinin dijital entegrasyonu sağlanmalıdır. Turistik alanları, restoranları ve şehir haritasını içeren bir web sayfası, sosyal medya hesapları ve mobil uygulaması, yerli ve yabancı turistlere yönelik olacak şekilde, TGA İl Turizm Tanıtım ve Geliştirme Programı (İTGP) koordinasyonu ile geliştirilmeli; geliştirilecek bu uygulamalarla bölgeyi ziyaret eden turistler, ihtiyaç duyacakları tüm bilgilere tek bir yerden ulaşabilmeli ve uygulamalar sayesinde bölgede yer alan konaklama tesisleri, restoranlar, müzeler, rotalar, macera etkinlikleri ve festivaller hakkında bilgilere kolaylıkla erişebilmelidir. Uygulamaya eklenecek anket ve memnuniyet seçeneği ile ziyaretçilerin memnuniyet düzeyleri ölçülmeli ve ziyaretçi profiline ilişkin bilgiler birinci elden sağlanmalıdır. Turizm işletmelerine dijital pazarlama ile ilgili e-ticaret, çevrim içi itibar gibi alanlarda eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Turizmde dijital birikimini ve dijital teknolojik alt yapısını geliştirebilen Mardin, dijital çağın teknolojik ürünlerinden faydalanarak bu sayede turistik ürünlerin tüketiciye zaman, mesafe ve kriz anları gibi engelleri ortadan kaldıran yaklaşımlara öncelik vermeyi hedeflemelidir. Ayrıca Mardin, tüm bu hedeflere ulaşabilmek için turizm yoğunluğu nedeniyle yavaşlayan internet erişimini geliştirecek alt yapı yatırımlarını da gerçekleştirmelidir. Özellikle arama motorlarında Mardin’in öne çıkması için çalışmalar yapılmalıdır.

10. Tematik Rotalar Geliştirme

Mardin’in kendine özgü mimarisi, çok kültürlü yapısı, lezzetli mutfağı ve misafirperver insanları, ziyaretçilerine unutulmaz bir deneyim sunar. Mardin’i keşfetmek isteyenler için, şehrin kendi dinamikleri ve potansiyelini göz önünde bulundurularak hazırlanmış tematik rotalar geliştirmek mümkündür. Bu anlamda öne çıkan başlıklar şöyle olabilir:

Tur’Abdin Rotası: Mardin, tarihî ve kültürel zenginlikleriyle ünlü bir bölgedir ve 2021 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde yer alan Midyat ve çevresindeki (Tur’Abdin) Geç Antik ve Orta Çağ dönemi kilise ve manastırlarıyla daha da önemli hâle gelmiştir. Tur’Abdin Rotası, bu değerli kültürel mirasa odaklanan bir tematik rota olarak tasarlanabilir. Ziyaretçiler, rotada yer alan antik kilise ve manastırları keşfederek, bölgenin zengin Hristiyan tarihini ve kültürünü yakından tanıyabilir. Tur’Abdin Rotası; geçmişten günümüze uzanan bu önemli dinî ve kültürel yapıların tarihî ve mimari detayları hakkında ziyaretçilere bilgi vererek, bölgenin kültürel mirasının değerini vurgulayabilir.

Roma’nın Doğusu Rotası: Mardin bölgesi, Roma İmparatorluğu’nun doğu sınırını oluşturmuş, önemli bir bölgedir. Bu bölgede yer alan Nusaybin Antik Kenti, Dara Antik Kenti, Mardin Kalesi ve Zerzevan Kalesi gibi önemli tarihî ve arkeolojik alanlar, Roma dönemine ait zengin mirası yansıtmaktadır. Turistlerin Roma İmparatorluğu’nun doğu sınırını keşfetmek için başlayabilecekleri heyecan verici bir tematik rota oluşturulabilir. Rota, Nusaybin Antik Kenti’nden başlayarak, Roma dönemine ait kalıntıları ve yapıları içeren Dara Antik Kenti’ni keşfetmeyle devam edebilir. Ardından, bölgenin tarihî ve kültürel simgesi olan Mardin Kalesi ziyaret edilebilir. Son olarak, Roma dönemine ait Zerzevan Kalesi’ne gidilerek, kompleksindeki kalıntılar incelenebilir.

Artuklular Rotası: Mardin, Artuklular döneminde en ihtişamlı zamanını yaşamıştır ve bugün birçok eseri ile hâlâ o döneme tanıklık etmektedir. Bu zengin tarihî mirası göz önünde bulundurularak, Eski Mardin olarak adlandırılan şehir merkezinde bir yürüyüş rotası oluşturulabilir. Artuklular Rotası, ziyaretçilere tarihî Artuklu dönemine ait eserleri keşfetme fırsatı sunar. Rota boyunca yer alan Artuklu mimarisine sahip camiler, medreseler, hanlar, hamamlar ve diğer tarihî yapılar, geçmişin ihtişamlı dönemine dair zengin bir panoramayı ortaya koyar. Bu rotada yürürken,

ziyaretçiler Mardin'in tarihî ve kültürel dokusunu yakından hisseder ve Artuklular dönemine ait önemli eserlerin izlerini sürer.

Zeytin Ağaçları Rotası: Mardin, zeytin ağaçları ve zeytinyağı üretimi ile de ünlüdür. Avrupa Konseyi Kültür Rotaları kapsamında “Zeytin Ağaçları Rotası” temasıyla, Mardin’de benzer bir rota oluşturulabilir ve zeytinin kültürel ve tarihî önemini vurgulayan deneyimsel aktivitelerle zenginleştirilebilir. Hatta bu rota Avrupa kültür rotasıyla entegre edilebilir. Rota, antik kent Dara’dan başlayabilir. Burada ziyaretçiler bir yandan zeytin temalı deneyimsel aktivitelere katılırken bir yandan tarihî kalıntılar arasında dolaşabilir. Ardından Deyrulzafaran Manastırı’na geçilir ve ziyaretçiler burada zeytinyağı üretim sürecini yerinde gözlemleyebilir. Rotanın bir sonraki durağı, zeytinin en yoğun üretildiği Derik ilçesi olacaktır. Ziyaretçilere Derik’in zeytin bahçeleri gezdirilir, zeytin hasadına katılmaları sağlanır ve zeytine dair lezzetleri tadabilecekleri yöresel yemek deneyimi de eklenerek rota zenginleştirilebilir.

Tematik Konsept Turlar: Mardin, farklı zamanlarda ve farklı kültürlere ait birçok etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Bu renkli etkinlikleri keşfetmek isteyen ziyaretçiler için özel bir tematik rota oluşturulabilir. Her etkinlik için konsept turlar planlanabilir, böylece ziyaretçiler Mardin’in kültürel çeşitliliğini ve etkinliklerini yakından deneyimleyebilir. Rota, Nevruz Bayramı’ndan Ezidilerin Çarşema Sor Bayramı’na, Süryanilerin Paskalya Bayramı ve Christmas kutlamalarına, Yeşilli Kiraz Festivali’nden buğday hasadı ve bulgur festivaline kadar farklı etkinlikleri içerebilir. Her etkinliğe özel olarak düzenlenen konsept turlar, ziyaretçilere o etkinliğe özgü ritüel, gelenek ve kültürel pratikleri keşfetme fırsatı sunar. Ziyaretçiler, Mardin’in farklı etkinliklerinin coşkusunu ve renkliliğini deneyimlerken, yerel halkın kültürel mirasına yakından şahit olabilir. Geleneksel kıyafetler, müzik, dans, el sanatları ve yöresel lezzetler gibi deneyimlere dair etkinlikler, ziyaretçilere unutulmaz bir Mardin deneyimi sunar.

Şarap ve Bağ Bozumu Tematik Rotası: Mardin’in en eski geleneği olan şarapçılık, şehrin kültürünün önemli bir parçasıdır. Artuklu ilçesine bağlı Nur Mahallesi’nde ortaya çıkartılan ve MS 4. yüzyıla tarihlendirilen Çelbira Antik Üzüm İşliği ve Şarap Fabrikası, bölgenin üzümle bağlantısını ortaya koymaktadır. Şarapseverler için Mardin’de birçok şarap evi ve bağ evi bulunmaktadır. Bağ bozumu genellikle Eylül ayında gerçekleşir ve ziyaretçiler bu sürece katılarak hem eğlenebilir hem de şarap yapımının inceliklerini öğrenebilir.

El Sanatları Keşif Rotası/Telkâri Keşif Rotası: Mardin’in somut olmayan kültürel zenginliklerini de içine alan bu rota, yerel el sanatlarına dair deneyimler sunarak ziyaretçilere unutulmaz bir keşif deneyimi yaşatmayı amaçlamaktadır. Bu rota üzerindeki duraklar, Eski Mardin’de bulunan el sanatları atölyeleri olacaktır. Mardin’in ünlü gümüş telkâri sanatı, bakır işçiliği, taş işçiliği, şahmeran ve cam altı gibi el sanatlarına dair atölyelerde ziyaretçiler zanaatkârlarla buluşabilir, kendileri de deneyimlerine katkıda bulunabilir. Rota boyunca yer alacak el sanatlarına dair atölyelerde, atölye çalışmaları, alışveriş deneyimleri, yerel zanaatkârlarla yaşanan etkileşimlerin yanı sıra rota; fuarlar, sergiler ve festivaller gibi etkinliklerle de zenginleştirilebilir.

11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma

Kent peyzajı ve rekreatif mola noktaları, geçirilen zamanın kalitesini yükseltmelidir. Söz konusu rekreatif mola noktaları, tasarımları ile kent peyzajına destek olurken, aynı zamanda dinlenerek eğlenebilme imkânlarıyla donanmalıdır. Bu türde ortamlar oluşturmak ve şehre estetik doku kazandırmak, Mardin’in kent yönetimi için öncelikli bir başlık olmalıdır. *Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*; şehir merkezinde gezi ve alışveriş rotaları ile özçekim noktalarının oluşturulmasını ve şehrin silüetini zenginleştirip tarihî değerlerini yansıtan nitelikte bir peyzaj

tasarımının yapılmasını sağlayacak, ziyaretçilerin deneyimleri ve alışveriş motivasyonlarını artırılabilecektir. Böylece kentin peyzajına çok önemli katkıda bulunulurken aynı zamanda yerel halkın yaşam ve sosyal hayat kalitesi de çeşitlenip yükselebilecektir.

Mardin merkezde bulunan, pis görünümlü, kötü kokular yayan sakatat ürünlerini satan alanların il merkezi dışına çıkarılarak uygun mekânların planlanması gerekmektedir. Ayrıca Mardin'in il merkezinde, ilçelerinde, yol güzergâhlarında, turistik, tarihî ve doğal alanlarında, temizlik ve hijyen konularına özen gösterilmelidir. Bu konuda yerel yönetimlerin denetim mekanizması oluşturması gerekmektedir. Eski Mardin girişinde bulunan ve kentin tarihî dokusunu bozan otoparkın yetkililer ile görüşülerek kaldırılması; kaldırılması mümkün değilse inşaatının Mardin'in otantik şehir dokusuna göre planlanması gerekmektedir. Ayrıca Mardin'de hâlihazırda bulunan yapıların ve yeni yapılacak binaların Eski Mardin dokusuna göre planlanması önerilmektedir. Bölgedeki tüm tarihî ve turist alanların ulaşım, alt yapı ve üst yapı imkânlarının iyileştirilmesi, ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanların düzenlenmesi, yönlendirme tabelalarının yapılması, yeme-içme alanlarının zenginleştirilmesi gerekmektedir. Tüm bölgede temizlik ve hijyene öncelik verilmeli ve denetim mekanizması oluşturulmalıdır. Kent peyzajı planlanırken deprem ve sel riskinin varlığı dikkate alınarak projeler hazırlanmalıdır.

12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma

Mardin şarabıyla da ünlüdür. Bu nedenle Mardin Şarap Rotası oluşturulmalıdır. Rotada, birkaç üzüm bağı ile şaraphaneler bulunmalıdır. Bu rota; doğal güzelliklere, manzaralara, turistlerin üzüm bağlarına ve şaraphanelere ulaşmalarını kolaylaştıracak çeşitli yönlendiricileri kapsamalıdır. Şarap ve bağ portalı oluşturulmalı ve "Mezopotamya Şaraphane Müzeleri" yapılarak ziyaretçilerin Mardin'in üzüm ve şarap tarihini öğrenmeleri sağlanmalı, "Bağdan Kadehe Yolculuk" sloganı ile ziyaretçilerin üretim sürecini deneyimlemesi için plan yapılmalıdır. Bu tür çalışmalar, Mardin şarabından tadan, yörenin kendine has yemeklerini keşfeden ve yöre halkı hakkında mevcut bilgi birikimlerini artıran bir turist akışını da beraberinde getirecektir.

Mardin'in zengin mutfak kültürü, yemek ve gastronomi turizmi için de cazip bir faktördür. Eski Mardin bölgesi, yöresel lezzetler açısından da bir deneyim sunmaktadır. Bu nedenle Mardin'in yöresel yemeklerinin sunulduğu restoranların bölgede artırılması gerekmektedir.

Mardin'in eski çarşıları, el sanatları ve yöresel hediyelik eşya açısından zengin bir çeşitlilik sunar. Taş işleme, badem şekeri üretimi, sabun üretimi, tespih ustalığı, telkârî, cam, gümüş, altın ve bakır işleme gibi zanaatlarının bir kısmı, hâlihazırda turizm ile iyi entegre edilebilmiş ve markalaşmış durumdadır. Mardin Tasarım ve İnovasyon Merkezi ile Telkârî Tasarım Merkezi, tasarım-zanaat etkileşimini kurarak zanaatların gelecek nesillere aktarılmasına olanak sağlamaktadır. Bu iki merkezin tur rotalarına eklenmesi için çalışmalar yapılmalı ve bu merkezlerin ulusal ve uluslararası arenalarda tanıtımının yapılması gerekmektedir. Merkezlerin sanal gerçeklik yapıları oluşturularak farklı bir deneyim yaşatılmalıdır. Ayrıca bu iki merkezin, turistlere üretimde deneyim yaşatılmasını öne çıkaran, yaşayan müzeler olarak planlanması faydalı olacaktır.

Mardin Kültür ve Etkinlik Envanteri çıkarılmalı ve çıkarılan envanter ile analizler yapılarak tüm yıla yayılacak şekilde festival ve etkinlikler düzenlenmeli, yapılacak festivaller her yıl aynı tarihte planlanmalı ve planlanan etkinlik ve festivaller kapsamında deneyim atölyeleri kurulmalıdır. Örneğin Bulgur Festivali'nde bulgur yapımı; Bağbozumu Festivali'nde üzüm hasadı ve şarap yapımı; Uçurtma Festivali'nde uçurtma yapımı; Pamuk Festivali'nde pamuk toplama; Zeytin Hasadı Festivali'nde zeytin toplama vb. gibi festivallerde deneyimsel etkinlikler planlanabilir. Ayrıca Dara'da moda ve tasarım yarışmaları düzenlenerek ünlü modacıların bir arada bulunduğu

defilelerin yapılması, bu defilelerin sürdürülebilirlik ilkesine göre planlanması ve ziyaretçilere deneyim alanlarının oluşturulması üzerine etkinlikler, bölgenin tanıtımında faydalı olacaktır. Savur'da bulunan Aynü'l Kasr Çamaşırhanesi başta olmak üzere, tüm çamaşırhanelerin hikâyeleri ile ön plana çıkartılarak tanıtım faaliyetlerinin (özel defilelerin planlanması, sosyal medya-influencer aracılığı ile tanıtım) artırılması, ziyaretçilere deneyim sağlaması ve çamaşırhanelerin tıpkı "Antep Hamamları" gibi turizm markası hâline getirilmesi fayda sağlayacaktır.

Bu nedenle etkinliklerin sağlıklı planlanabilmesi için Mardin'e özel bir etkinlik veri tabanı planlanmalıdır. Etkinlik ve festival planlamaları için ildeki sivil toplum örgütleri, kamu kurum ve kuruluşlarını kapsayan uzman bir komisyon oluşturulmalı ve komisyon kurumlar iş birliği içerisinde çalışmalıdır. Mardin'de yapılacak tüm etkinlikler bu komisyonun bilgisi dâhilinde planlanmalıdır.

13. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme

Mardin, tarihî çarşıları ile ünlü bir şehirdir. Eski çarşılar, bölgenin zengin ticari ve kültürel geçmişini yansıtan önemli turistik noktalardır. Geleneksel dükkânlar ve tarihî yapılar ziyaretçilere geçmişe yolculuk hissi verirken, çarşıların taş işçiliği ve mimarisi bölgenin zengin kültürel mirasını yansıtmaktadır. Mardin, geleneksel el sanatları ve hediyelik eşya envanteri bakımından oldukça zengindir. Testi-çanak-çömlek, demircilik, bakırcılık, kalaycılık, kuyumculuk, gümüşçülük (telkâri), iğne oyası, Midyat el nakışı, tohum iğnesi, yorgancılık, oyacılık, boyacılık, dericilik, sabunculuk, dokumacılık, şalü şapık, kilimcilik, halıcılık, semercilik, keçecilik, tahta oymacılığı, sedef işleciliği, taş oymacılığı geçmişten günümüze kadar yapılan el sanatlarıdır. Bunların bir kısmı ne yazık ki kaybolmak üzeredir. Coğrafi işaret tescillerinin yapılarak kaybolmaya yüz tutmuş el sanatlarının tanıtılması ve yeni ustaların yetiştirilmesi için planlamaların yapılması, yöreye ait el sanatlarının turistik bir cazibe hâline gelmesi ve bilinirliğinin artırılması için deneyimsel olarak sunulabileceği, satışının yapılacağı bir yaşayan müzenin oluşturulması faydalı olacaktır. El sanatları ürünlerinin bazılarının coğrafi işaretleri de bulunmaktadır. Bunlar, Midyat Telkârisi ve Mardin Taşı'dır. Mardin'de üretilen ama tescillenmemiş birçok ürünün (Kara Nohut, Mardin Süryani Şarabı gibi) coğrafi işaret tescilinin alınması gerekmektedir. Öte yandan Mardin'e özgü gastronomik öğeler ve geleneksel el sanatlarından üretilen hediyelik eşyaların satıldığı bir mobil market tırının veya otobüsünün yılın belli zamanlarında 81 ili ziyaret etmesi, bu ürünlerin bilinirliğini ve dolayısıyla marka değerini artıracaktır. Yöreye ait geleneksel el sanatlarının imalat aşamasının turistlere görsel bir gösteri şeklinde sunulacağı ve satışının yapılacağı yerler planlanmalı ve tarihî çarşılarda zanaatkârların, el sanatlarını icra ederken izlenebileceği ortamların nitelik ve niceliği artırılmalıdır. Kırsaldaki kadın iş gücünün iş yaşamına kazandırılması ve geleneksel üretim, yöntem ve süreçlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için Kadın Kooperatifi kurularak, hediyelik gastronomik ve el sanatları ürünlerinin üretim süreçlerine katılımı sağlanmalıdır. Mardin'de bulunan hediyelik eşyaların satışı için ziyaretçilerin yoğun olduğu merkezler, tarihî, turistik alanlarda (Eski Mardin, Deyrulzafaran'da olduğu gibi) kurulacak "Mardin Dükkân-Mardin Shop" mağazaları açılmalı, Mardin'deki hediyelik eşyaların sunulduğu, çeşitli dillerde yayınlanan "Mardin Mezopotamya Alışveriş Portalı" oluşturulmalıdır.

14. Savur'u Yeni Bir Destinasyon Hâline Getirme

Mardin'in Savur ilçesi; birçok kilise, türbe, cami, kaya evi, kale, köprü, tarihî çamaşırhane ve doğal güzellikler gibi turistik cazibe unsuru olabilecek zenginliklere sahiptir. Tüm bunların yanı sıra şehir merkezine oranla ikliminin daha serin olması nedeniyle Savur'un, konaklama açısından Artuklu'ya alternatif olabileceği düşünülmektedir. Diyarbakır, Mardin ve Batman illerindeki havalimanlarına

uzaklığı yaklaşık 1,5 saat olan Savur, Güney Kurtalan Ekspresi'nin Bismil durağına yakınlığı ile erişilebilirlik açısından da avantajlı konumdadır. Bu doğrultuda Savur, yeni ve etkili bir turizm destinasyonu olma potansiyeli taşımaktadır.

Savur; bakir doğası, tarihî-kültürel mirası ve nüfus miktarı ile “Sakin Şehir (cittaslow)” olmaya uygun özellikler taşımaktadır. Bu nedenle Savur'un Sakin Şehir Ağı'na katılım süreçleri için bir komisyon kurularak eksikliklerin belirlenmesi, bu eksikliklerin giderilmesi için projeler hazırlanması ve uygulanması gerekmektedir. Eksiklikler giderildikten sonra önceki yıllarda yapılan Sakin Şehir başvurusunun tekrar yapılması önerilmektedir. Şehrin doğal ve tarihî dokusunu bozmayacak şekilde kamp-kavaran-glamping imkânlarının geliştirilmesi, bisiklet ve trekking rotalarının belirlenerek gerekli alt yapı çalışmalarının hızlandırılması, macera sporları için gerekli alan envanterinin çıkartılması ve macera turizmi risk yönetim politikalarının oluşturulması gerekmektedir. Savur'da bulunan T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı spor kompleksinin çeşitli etkinliklerde (üniversite kampları, spor müsabakaları, müzik festivalleri vb.) kullanılması için planlama yapılması önerilmektedir.

Deneyim turizmi kapsamında Savur'da yetişen ve yöre halkı tarafından gastronomik bir öge olarak kullanılan mahlepin Savur'un simgesi hâline getirilmesi amacıyla mahlep ağaçlarının bulunduğu alanların genişletilmesi için fizibilite çalışmalarının yapılması ve orta vadede “Mahlep Çiçeği Festivali” düzenlenmesi önerilmektedir. Buna ek olarak mahlep meyvesinin katma değerli ürünlere (mahlep şarabı, mahlep baharatı, mahlepli unlu mamuller, mahlep sabunu vb.) dönüştürülmesi için çalışmaların projelendirilerek hayata geçirilmesi gerekmektedir. Savur'da ziyaretçilere sunulabilecek bir diğer deneyim ise “Pamuk Hasadı Festivali”nin planlanmasına bağlıdır. Savur'da bulunan Aynü'l Kasr Çamaşırhanesi başta olmak üzere tüm çamaşırhanelerin hikâyeleri ile ön plana çıkartılarak tanıtım faaliyetlerinin (özel defilelerin planlanması, sosyal medya-influencer aracılığı ile tanıtım) artırılması, ziyaretçilere deneyim sağlaması ve çamaşırhanelerin tıpkı “Antep Hamamları” gibi turizm markası hâline getirilmesi fayda sağlayacaktır.

Savur'un Dereiçi Köyü'nde ıslah çalışmalarının hızlandırılması ve etkili bir turizm planlamasının yapılması ile tarihî konutlarda konaklama imkânlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Burada taş konaklara ek olarak kamp-karavan-glamping alanları da düzenlenmelidir. Dereiçi Köyü'nde bulunan, üç farklı Hristiyan mezhebine ait kiliselerin çevre düzenlemelerinin yapılması ile bölgede inanç turizmi faaliyetleri de geliştirilebilecektir. Bu amaçla Dereiçi Köyü, zengin kültürel kaynaklarını ortaya koyacağı tanıtım ve geliştirme hamleleri ile uluslararası bir kültür ve inanç turizmi markası olabilmeye aday görünmektedir.

Bu kapsamda özellikle seyahat acenteleri ve tur operatörleri ile görüşülerek Savur için özel turlar düzenlenmesi amacıyla çalışmaların ve tanıtımların yapılması gerekmektedir. Tur rotaları İl KTM Başkanlığında organize edilmelidir. Bu doğrultuda kültür ve inanç turizmi rotalarının oluşturulması, dijital tanıtım materyallerinin hazırlanması, tanıtım ve pazarlama etkinliklerinin planlanması, ulaşım ve alt yapı imkânlarının iyileştirilmesi, tarihî ve kültürel yapıların restorasyon çalışmalarının hızlandırılması, ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanların düzenlenmesi önerilmektedir.

15. Nusaybin'i Alışveriş Merkezi Olarak Konumlama

İpekyolu üzerinde, Suriye ile sınır konumunda olan Nusaybin; merkeze 56 kilometre, Batman'a 139 kilometre, Diyarbakır'a 152 kilometre, Gaziantep'e 360 kilometre, Zaho'ya ise 140 kilometre uzaklıktadır. Hava yolu ulaşımı, ilçeye 55 kilometre uzaklıktaki Mardin Prof. Dr. Aziz Sancar

Havalimanı'nda yapılmaktadır. İlçeden geçen demir yolu hattı bulunmasına rağmen bu hat yolcu taşımacılığına kapalıdır. Nusaybin; 20-25 kilometre kuzeyinde bulunan ve iki ilçeyi (Midyat-Nusaybin) birbirine bağlayan Beyazsu Deresi Mesire Alanı, Mor Yakub Kilisesi, Zeynel Abidin Camii, Gırnawas Höyüğü, Yeni Kale, Mor Evgin Manastırı, Kalecik Köyü gibi turistik cazibe unsurlarına sahiptir. Bunun yanı sıra ilçede bölgeye kıyasla, daha uygun fiyat avantajına sahip teknoloji, aksesuar, tekstil gibi ürünlerin satışının yapıldığı bir çarşı bulunmaktadır. Sahip olduğu ürünlerin çeşitliliği, kalitesi ve fiyat avantajları nedeniyle ilçenin alışveriş turizmüne oldukça elverişli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle Nusaybin'in ulusal ve uluslararası arenada bir alışveriş turizmi destinasyonu niteliğine kavuşabilmesi için uzmanlar tarafından marka imaj çalışmalarının ve gerekli mekânsal planlamanın yapılması gerekmektedir. Özellikle Mezopotamya'da yer alan Mardin'in, hâlâ birçok kültürü içinde barındıran yapısına vurgu yapmak adına, bahse konu çarşı için "Mezopotamya Alışveriş Pazarı" gibi marka isimlerinin belirlenerek hayata geçirilmesi önerilmektedir. Planlanacak yeni çarşının çevre düzenlemelerinin yapılarak ıslah edilmesi, birkaç dilde hazırlanan yönlendirme panolarının eklenmesi, turistlerin ihtiyaçlarını karşılayacak alanların yapılması ve Mardin'in tarihî dokusuna uygun standart bir mekânsal düzenlemenin yapılması faydalı olacaktır. İlçe genelinde görüntü ve çevre kirliliğinin en aza indirilmesi konusunda çalışmaların ivedilikle yapılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra esnafa ve yerel halka turizm bilincini kazandıracak çalışmalar ile hizmet kalitesini artırmak adına ilçede hizmet içi eğitimler planlanmalıdır. Ayrıca hâlihazırda çarşıda bulunan ürün çeşitliliğinin artırılması, ilin coğrafi işaret tescilli almış ürünlerinin satıldığı butik stantların oluşturulması, ilçede Nusaybin-Mardin tanıtımının yapıldığı turizm enformasyon biriminin kurulması, turiste rehberlik edebilecek, yerel halktan bireylerin turizm elçileri olarak yetiştirilmesi önerilmektedir. Alışveriş için bölgeye gelen turiste farklı deneyimler sunmak adına, ilçedeki turistik cazibe noktalarını içeren tur planlamalarının yapılması gerekmektedir. Bu tur kapsamına Beyazsu Deresi Mesire Alanı, Mor Yakub Kilisesi ve Zeynel Abidin Camii gibi uğrak noktalarının eklenmesi önerilmektedir. Bu nedenle turistlerin uğrak noktası olacak her alanda ıslah çalışması ve çevre düzenlemelerinin yapılarak dijital tanıtım materyallerinin hazırlanması, tanıtım ve pazarlama etkinliklerinin planlanması, ziyarete kapalı olan (Mor Yakub Kilisesi ve Zeynel Abidin Camii) alanların ziyarete açılması gerekmektedir. Ayrıca özellikle Beyazsu Mesire Alanı'nda sel ve taşkınlar için risk analizinin yapılarak gerekli önlemlerin alınması, bölgede bulunan restoranların peyzaj düzenlemelerinin sağlanması ve iç mekân dekorasyonlarında iyileştirmeler yapılarak hizmet kalitelerinin artırılması önerilmektedir.

Mardin ve Nusaybin'deki karar vericiler ve paydaşların iş birliğiyle kentin tarihî ve kültürel zenginliklerinin tanıtılması, marka değerlerine katkı sağlanması ve kent ekonomisinin canlandırılması amacıyla Nusaybin merkezli bir alışveriş festivalinin düzenlenmesi için planlamanın yapılması faydalı olacaktır. Yine ilin çok kültürlü özelliğini vurgulamak adına "Mezopotamya Shoppingfest" markası ile tanıtım yapılması ve her yıl aynı tarihlerde planlanarak festivalin sürdürülebilirliğinin sağlanması önerilmektedir. Yurt dışı ve yurt içinde bulunan tur operatörleri ve seyahat acenteleri ile görüşmeler yapılarak tur programlarının Shoppingfest tarihlerinde gerçekleştirilmesi ve çeşitli dillerde tanıtım materyallerinin hazırlanması gerekmektedir. Shoppingfest için çeşitli dillerde dijital bir uygulama-internet sitesi yapılmalı ve hedef pazarlara tanıtılmalıdır. Mardin'in hâlihazırdaki ve yurt dışındaki muhtemel kardeş şehirlerinin sayısı artırılmalı ve kardeş şehirlerin Shoppingfest'e etkin biçimde katılmaları sağlanmalıdır. Ulusal ve uluslararası festival takvimlerinde yer almasını sağlamak için uzmanlarla iş birliği yapılmalıdır. Mardin'de Festival Koordinasyon Ofisi kurulmalıdır.

16. UNESCO Tescil Ataklarını Hızlandırma

UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmenin birçok faydası bulunmaktadır. Dünya Miras Listesi'nin UNESCO web sitesinde ilan edilmesi, listede yer alan kültür varlıklarının ulusal ve uluslararası arenada tanınırlığını ve marka değerini artırmaktadır. Bu sayede kültür varlığının bilinirliği arttığı için destinasyonu ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısında artış görülmektedir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınan kültür varlıkları, kentin kalkınmasına yardımcı olması nedeniyle yöre halkı tarafından da sahiplenilmektedir. Bunun yanında listeye giren alanlar için oluşturulan fondan dünya miraslarını korumak amacıyla pay ayrılabilirdiği için UNESCO tarafından finansal bir destek imkânı da bulunmaktadır. Bu fon, aynı zamanda "Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listesi"ndeki alanlarda oluşan hasarın giderilmesi için de kullanılabilir. Dünya Mirası Listesi'nde yer alan varlıkların korunamaması hâlinde, komite bu alanları listeden çıkarabilirdiği için kültürel varlıkların hasar görmemesi için hassas davranılmaktadır.

Ülkemizin Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında yürüttüğü çalışmalar neticesinde 2023 yılı itibarıyla UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde kayıtlı 19 varlığımız bulunmaktadır. Mardin'in UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kayıtlı varlığı bulunmamaktadır. 2000 yılında Mardin Kültürel Peyzaj Alanı, 2014 yılında Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup Kilisesi, 2021 yılında Mardin Midyat Çevresi (Tur Abdin) Geç Antik ve Orta Çağ Kilise-Manastırları UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne dâhil olmuştur. Ancak Anıtsal Artuklu yapıları, tarihî evleri, kiliseleri, manastırları ve benzersiz doğal ve tarihî zenginliklere sahip olmasına rağmen UNESCO Dünya Mirası Kalıcı Listesi'nde yer almamaktadır. Mardin'in kültürel değerlerinin yaşatılması, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alması, kurumlar arası kalıcı iş birlikleri kurulması ve yerel halkın aktif katılımıyla koordineli biçimde farkındalık yaratılması için bir komisyon oluşturulmalıdır. Komisyon tarafından Mardin'de UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne aday olabilecek alanların envanterleri çıkarılmalı, fizibiliteleri yapılmalı, koruma amaçlı alan yönetim planları, imar planları hazırlanmalı ve yerel halka konu ile ilgili farkındalık eğitimleri verilmelidir. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne dâhil olmamış kiliseler ve manastırlar için başvuru dosyaları hazırlanmalıdır. Ayrıca komisyon tarafından süreçleri takip edebilecek, yönetebilecek insan kaynağının istihdamı yapılmalıdır. Mardin'i UNESCO etiketi en fazla olan şehri yapmak için UNESCO stratejik planı oluşturulmalı, turistlerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanlar ve kültürel eserlere ulaşım kolaylığı vb. sağlanması için planlar hazırlanmalıdır.

Mardin, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı içinde yer almayı hedeflemelidir. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda film, müzik, tasarım, zanaat ve halk sanatı, gastronomi, edebiyat ve dijital sanatlar olmak üzere yedi farklı kategoriden ancak bir tanesinde yer alınabilmektedir. Ülkemizde UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda 7 şehir yer almaktadır. Ülkemiz de hâlihazırda Hatay ve Gaziantep, gastronomi alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda yer almaktadır. Mardin için gastronomi alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na başvuru yapılması hâlinde yeni bir gastronomi rotasının oluşmasına imkân sağlanacak ve rekabetçilik potansiyeli artmış olacaktır. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na başvurular, iki yılda bir Mart-Haziran aylarında yapılmaktadır. Bu çerçevede Mardin'in UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na başvuru yapabilmesi için ivedilikle komisyon kurulmalı, başvuru yapılabilecek alanların belirlenmesi ve başvurunun yapılması için çalışmalara hız verilmelidir.

Telkâri sanatı, geleneksel kuyumculuk ve gümüş işlemeciliği, geleneksel taş yapı ustalığı/taş işlemeciliği, tespih ustalığı ve sabun yapımıcılığı, farklı unsur başlıkları altında Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri'nde yer almaktadır. Bu anlamda Yukarı Dicle Vadisi Somut Olmayan Kültürel Mirasını Koruma ve Farkındalık Yaratma Projesi kapsamında oluşturulan

Mardin'in somut olmayan kültürel mirası veri tabanı analiz edilerek, uygun olanların UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer alması için çalışmalar yapılmalıdır. Mardin'de UNESCO Yaşayan İnsan Hazinesi ödüllü telkâri ustası Suphi HİNDİYERLİ'nin tanınırlığını artırmak için film, belgesel vb. faaliyetler yürütülmesi önerilmektedir. Ayrıca Mardin bölgesinde jeosit fizibilite çalışmaları yapılarak uygun alanlarının belirlenmesi ve UNESCO Jeosit Alanı Tescili başvurularının yapılması hedeflenmelidir.

17. Medikal Estetik Hizmetlerde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Yeni Bir Destinasyon Olma

Türkiye'den 2021 yılında 670.730 kişi sağlık hizmeti almış ve 1.726.973 ABD doları gelir elde edilmiştir. 2022 yılının ilk üç çeyreğinde ise toplam 876.521 kişi sağlık hizmeti almak için ülkemize gelmiş ve 1.603.479 ABD doları gelir gerçekleşmiştir. Türkiye; 2021 yılında güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı'nda dünyanın en önemli sağlık turizmi destinasyonlarından biri hâline gelmeyi amaç olarak belirlemiştir.

Mardin, 2020 yılı verilerine göre 9 adet devlet hastanesi, 3 adet özel hastane ile toplamda 1500'e yakın yatak kapasitesine, 5.271 sağlık personeli ve 100'ün üzerinde özel güzellik merkezlerinin varlığı ile sağlık alt yapısına sahiptir. Özellikle son dönemde planlanan yatırımlar ile mevcut kapasitenin artırılacağı için Mardin sağlık alt yapısında önemli bir iyileştirilmeye gidilecektir.

Mardin'in, İran başta olmak üzere Irak, Azerbaycan gibi Orta Doğu ve Orta Asya ülkelerinin tercih edeceği sağlık merkezi olma potansiyeli yüksektir. Mardin'in, yalnızca coğrafi konumu ile değil aynı zamanda tarihî ve doğal güzelliklerinin varlığı, zengin kültürel mirası ve düşük maliyetleri sebebiyle kente sağlık turizmi sektöründe rekabet üstünlüğü sağlayacak ve sektörde lider olma fırsatını yakalayacak potansiyele sahip olması yüksek bir ihtimaldir. Gerek hedef pazarların tespiti ve gerekse ilin sağlık turizmi kaynaklarının hangi sağlık turizmi alt türüne yönelik değerlendirilebileceğini gösteren bir Sağlık Turizmi Stratejik Planı hazırlanması faydalı olacaktır.

İlin bu başlıktaki avantajlarını kullanmak için sağlık yatırımları artırılmalı, sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren kuruluşların pazarlama kapasiteleri ve hizmet sunum alt yapıları geliştirilmeli, ilin sağlık potansiyelini kullanmak için il sağlık turizmi tanıtım ve stratejisi geliştirilmeli, ülke/bölge bazlı tanıtım ve pazara giriş stratejileri belirlenmeli, kamu ve özel sağlık kuruluşlarına gelen yabancı hastalar ile ilgilenilmesi için sağlık turizmi irtibat ofisi kurulmalıdır. Çevre ülkelerin sağlık kuruluşları ile iş birliği yapılmalıdır. Ayrıca uluslararası hastaların en çok tercih ettiği klinik branşlar çerçevesinde strateji belirlenerek sağlık alt yapısı geliştirilmelidir. Mardin'de sağlık sektöründe kişiselleştirilmiş ve geliştirilmiş modeller planlanmalıdır. Bu çerçevede Mardin'in küresel sağlık turizmi pazarından aldığı payın artırılması için özel desteklerin oluşturulması amacıyla lobi çalışmaları yapılmalıdır. Çeşitli şifalı bitkiler ile yapılan Mardin Sabunları, Mardin bölgesinde yetişen mahlep gibi sağlıkta iyileştirici ve tedavi edici ürünler kategorisinde olduğunu kanıtlayan araştırmalar doğrultusunda, bu özelliği vurgulayıcı projeler yapılmalı ve tanıtımda kullanılmalıdır. Mardin yapılacak yatırımlar ile sağlık turizminde öne çıkarılmalıdır. Diğer taraftan mevcut sağlık alt yapısı, şehirdeki turist sağlığı açısından da değerlendirildiğinde, turist sağlığı anlamında risk derecesi oldukça düşük bir görünüm vermektedir. Mardin'in kültürel zenginlikleri içerisinde olan hamamların güzellik ve sağlık alanlarında kullanılması için alternatif modellerin oluşturulması önerilmektedir.

İldeki sağlık turizmine ait diğer bir başlık, termal turizmdir. Germ-i Ab Kaplıcası'yla da tanınan Mardin, bu kaplıca sayesinde şehrin her zamanında turistlerin ilgisini çekmektedir. Bu sebeple özellikle söz konusu kaplıcada ziyaretçilerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak alt ve üst yapı

yatırımları yapılmalı ve Mardin Sağlık Turizm Portalı oluşturulmalıdır. Kaplıcalar, geriatri turizmi açısından da fırsatlar sunabilmektedir. Bu doğrultuda bölgede, geriatrik turistlere hitap edecek yeni faaliyetlerin sunulması ve bu hedef kitleye yönelik tesislerin kurulmasıyla, termal turizm ile geriatri turizminin entegre edilmesi bölgenin sağlık turizmi potansiyelini kuvvetlendirecektir.

18. Anıtlı'yı “Dünyanın En İyi Turizm Köyü” Yapma ve Midyat Potansiyelini Değerlendirme

Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) “En İyi Turizm Köyleri” yarışmasında iyileştirme programına girmeye hak kazanan Anıtlı Köyü, Mardin il merkezine 87 kilometre uzaklıktadır. Midyat ilçesine ise 22 kilometre uzaklıkta yer almaktadır. Tur'Abdin bölgesinin en eski dinî merkezlerinden biri olan ve MS 4. ve 5. yüzyıla tarihlenen yapıları ve özgün mimarisıyla önemli bir çekim merkezi konumundadır. Bölge içinde Mor Sobo Katedrali ve Meryem Ana Kilisesi önemli yapılarıdır.

Anıtlı Köyü'nün “Dünyanın En İyi Turizm Köyü” unvanını alması için, köyün ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere tüm yönleriyle inovasyon ve sürdürülebilirliğine katkı sağlayacak projelerin hazırlanması amacıyla çalışmalar başlatılmalıdır. Bu kapsamda Anıtlı'nın ulaşım, alt yapı ve üst yapı imkânlarının iyileştirilmesi, tarihî ve kültürel yapıların restorasyon çalışmalarının hızlandırılması, ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanların düzenlenmesi, yeme-içme alanlarının zenginleştirilmesi önerilmektedir. Bunun yanında köyde yaşayan kadınların ekonomik hayata entegre edilebilmesi için Anıtlı Kadın Kooperatifi'nin kurulması, kooperatif kapsamında Mardin'e özgü şarap, kara nohut, bulgur, sabun vb. ürünleri üretmesi, bu ürünlerin sertifikalandırılarak satışa sunulması, ürünler için dijital satış platformlarının oluşturularak ulusal ve uluslararası arenada tanıtımının yapılması faydalı olacaktır. Ayrıca Anıtlı Köyü'nü ziyaret edecekler için hediyelik eşya satış noktalarının oluşturulması elzemdir. Bu, planlanan kadın kooperatifinin ürettiği ürünlerin satışı için de uygun olacaktır. Bu nedenle Meryem Ana Kilisesi'nin yanında boş ve atıl durumda bulunan yerlerin hediyelik eşya alanı olarak konumlandırılması faydalı olacaktır. Ayrıca Anıtlı'da yetişen ve yöre halkı tarafından gastronomik bir öge olarak kullanılan kara nohut için coğrafi işaret tescili alınması, hediyelik olarak ambalaj tasarımlarının planlanması ve orta vadede “Kara Nohut Festivali” düzenlenmesi önerilmektedir.

Hoşgörüsü ve barışçıl ortamıyla adını duyuran Midyat; Süryanilerin, Müslümanların, Yezidilerin ve Hristiyan topluluklarının bir arada yaşadığı bir kültür beşiğidir. Bu nedenle Anıtlı'nın hoşgörü merkezi markası ile de tanınırlığının sağlanması planlanmalıdır. İlk olarak Anıtlı'da “Kardeşlik Sofrası” etkinliği planlanabilir. Etkinlik ile çeşitli dinlere mensup kişilerin bir araya getirilerek, ziyaretçilere birçok kültürü bir arada görme deneyimi sağlanması için planlama yapılması önerilmektedir. Bu amaçla deneyimsel turizm uygulamalarını artırma başlığında önerilen Mardin'e özel etkinlik veri tabanına ayınların de eklenmesi faydalı olacaktır. Bu nedenle Kardeşlik Sofrası etkinliğinin veri tabanında yer alacak olan ayınlerden uygun olanın tarihine göre planlanması ve özellikle dijital ortamlarda olmak üzere tanıtım çabalarının artırılması önerilmektedir. Medeniyetler arasında köprü oluşturmak ve Anıtlı'nın kültürel zenginliğini ve hoşgörü kültürünü dünyaya tanıtmak için her yıl “Medeniyetler Korosu”nun etkinliklerinden birinin Anıtlı'da yapılması amacıyla çalışmaların başlatılması faydalı olacaktır.

İlin resmî sosyal medya hesaplarından değişik dillerde Midyat ve Anıtlı'ya ait güncel paylaşımlar yapılmalı ve bu paylaşımlara yapılan yorumlar yakından takip edilerek, gerekiyorsa mutlaka cevap verilmelidir. Aynı zamanda Midyat ve Anıtlı'ya özgü “hashtag”ler açılarak, bu “hashtag”lerin çeşitli yarışmalarla tanıtılıp kullanılması sağlanmalıdır. Geliştirilecek mobil uygulama aracılığıyla bölgenin tüm turistik ürünlerine erişim imkânı sağlanmalı, uygulama kullanıcılarına bilgi,

rezervasyon ve satın alma konularında alt yapı sunulmalıdır. Ayrıca bu mobil uygulama aracılığıyla bölge için geliştirilen her türlü turistik gezi, yürüyüş ve bisiklet rotaları gibi bilgiler, geliştirilecek tematik portallarla kullanıcıların hizmetine sunulmalıdır. Diğer taraftan Anıtlı ve Midyat'taki tarihî yapılar ve somut miras eserleri de barkoda gömülü bilgiler aracılığıyla kullanıcıların hizmetine sunulmalı ve bu yapılar için sanal gerçeklik uygulamaları yapılmalıdır. Mardin inanç haritası oluşturulurken Midyat ve Anıtlı'ya yer verilmelidir.

19. Dargeçit Destinasyon Çekiciliğini ve Rekreasyon Etkinliklerini Güçlendirme

Dargeçit, Mardin'e bağlı bir ilçe merkezidir. Mardin'e 110 kilometre uzaklıkta, en yakın yerleşim yeri olan Midyat ilçesine de 40 kilometre, Anıtlı'ya 28 kilometre mesafededir. Dargeçit ilçesinde tarihî Süryani Çarşısı, İlisu Barajı, Boncuklu Tarla gibi çekicilikler önemli unsurlardır.

Dargeçit ilçesinde bulunan, 17. yüzyılda inşa edilen ve o dönemde ilçenin ilk çarşısı olan tarihî Süryani Çarşısı'nın kısa sürede ulaşım, alt yapı ve üst yapı imkânlarının iyileştirilmesi, tarihî ve kültürel yapılarının restorasyon çalışmalarının hızlandırılması, yönlendirme tabelalarının yapılması, ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanların düzenlenmesi, yeme-içme alanlarının zenginleştirilmesi ve tur rotalarına eklenmesi önerilmektedir.

Yine Dargeçit'te yer alan 13 bin yıllık geçmişle Anadolu kültür tarihi için yeni bir başlangıç noktası olabilme özelliği ile önemli bir konumda olan Boncuklu Tarla'nın varlığı, Dargeçit'i önemli bir çekim merkezi yapmaktadır. Özellikle Boncuklu Tarla'da bulunan 13 bin yıl öncesine ait olan tapınak; hem Anadolu insanlık tarihinin yerleşik düzendeki en erken tapınak yapısı olması açısından hem de Mezopotamya kültür tarihi için yeni veriler vermesiyle çok büyük önem arz etmektedir. Boncuklu Tarla'da kulak tıkaçları/küpeler, bilezikler, kemik plakalar, figürlü taş objeler ve küçük buluntular ortaya çıkarılmıştır. Bu nedenle Boncuklu tarla ile ilgili yapılan kazılara hız verilmesi, Göbeklitepe örneğinde olduğu gibi Boncuklu Tarla'ya sanal gerçeklik müzesinin yapılması, ulaşım, alt yapı ve üst yapı imkânlarının iyileştirilmesi, ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanların düzenlenmesi, yönlendirme tabelalarının yapılması, yeme-içme alanlarının zenginleştirilmesi, ziyaretçilerin kendilerine özgü takı tasarlamak için deneyim atölyelerinin planlanması önerilmektedir. Orta vadede ise UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınması için çalışmalar başlatılması faydalı olacaktır.

Dargeçit'te yer alan İlisu Barajı ise rekreasyon aktiviteleri için önemli bir potansiyele sahiptir. Bu çerçevede Türkiye Yelken Federasyonu ile iletişime geçilerek Dargeçit'te yelken ve su sporları kulübü oluşturulabilir. Her yıl Türkiye Yelken Federasyonu tarafından düzenlenen yelken ve offshore yarışlarının bir ayağının İlisu Barajı'nda yapılması için çalışmaların başlatılması önerilmektedir. Planlanan etkinliklere olanak sağlanabilmesi için ulaşım, alt yapı ve üst yapı imkânlarının iyileştirilmesi, ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanların düzenlenmesi, yönlendirme tabelalarının yapılması, yeme-içme alanlarının planlanması önerilmektedir. Dargeçit Dalgıçlık Okulu'nun açılması için çalışmalar planlanmalıdır.

Dargeçit'te bulunan Germ-i Ab Kaplıcası ile bölgenin sağlık turizmi kapsamında da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple özellikle bahse konu kaplıcada ziyaretçilerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak alt ve üst yapı yatırımları yapılmalıdır. Geriatrik turistlere hitap edecek yeni faaliyetlerin sunulması ve bu hedef kitleye yönelik tesislerin kurulmasıyla termal turizm ile geriatri turizminin entegre edilmesi Dargeçit'in sağlık turizmi potansiyelini kuvvetlendirecektir.

İlin resmî sosyal medya hesaplarından değişik dillerde Dargeçit'e ait güncel paylaşımlar yapılmalı ve bu paylaşımlara yapılan yorumlar yakından takip edilerek, gerekiyorsa mutlaka cevap verilmelidir. Aynı zamanda Dargeçit'e özgü "hashtag"ler açılarak, bu "hashtag"lerin çeşitli yarışmalarla tanıtılıp kullanılması sağlanmalıdır.

20. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme

2018 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Ana Planı'nda, ulusal tanıtım ve pazarlamada markalaşmayı sağlamanın yanı sıra destinasyon özelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek yapıların oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ortaya konan ulusal hedeflere uygun biçimde potansiyel ulusal turizm olanaklarını belirleyerek, ulusal çapta tanıtım ve pazarlama etkinliklerini yerine getirmek için 2019 yılında Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı (TGA) faaliyete geçmiştir. 2021 yılı itibarıyla da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ve TGA eş güdümünde, ulusal ve uluslararası alanda destinasyonların daha etkin tanıtımını destekleyecek İl Tanıtım ve Geliştirme Programı başlatılmış ve bu kapsamda iller bazında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) oluşturulmuştur. Böylece kurulan İTGK'ların ulusal eylem planı çerçevesinde ortaya konan ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda, ilin turizm tanıtım ve geliştirme etkinliklerini belirlemesi ve bunları koordine etmesi, bir anlamda il sınırlarını kapsayanı Destinasyon Yönetim Örgütü olarak çalışması beklenmektedir.

Destinasyon Yönetim Örgütlerinin (DYÖ) temel fonksiyonu, destinasyonun özellikle tanıtım ve geliştirme politikalarını belirlemek ve bu politikaları yerel paydaşlarla koordine ederek yürütmektir. Valiliklerin ve özellikle Valilik altında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin öncülüğünde oluşturulan İTGK'ların, DYÖ'lerin uluslararası yapılanmasına uygun şekilde, geniş bir paydaş katılımıyla yönetilmesi gerekmektedir. Bu paydaşlar; destinasyondaki yerel yönetimler, turizm işletmeleri (seyahat acenteleri, konaklama, gastronomi ve rekreasyon işletmeleri vb.) ticari birlikler, meslek odaları, Bölgesel Kalkınma Ajansı ve uluslararası projelerde rol de alabilecek sivil toplum örgütleri, kongre ve bilimsel etkinliklerde rol alan üniversiteler, spor kulüpleri vb. gibi ilde farklı faaliyet alanlarında etkinlikler yürüten yapılar olabilmektedir.

Mardin İTGK, tanıtımda DYÖ sorumluluğu ile hareket ederek, Turizm Ana Planı'na uygun ve TGA tarafından ulusal hedeflere uyumlu biçimde ortaya konan *Mardin Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'ndaki başlıkları yerine getirme ve ilin etkili tanıtımını yapma görevini üstlenmektedir. İl bazında birçok kurum ve kuruluş bir taratan bağımsız biçimde kendi tanıtımlarını yaparken, diğer taraftan da ilin tanıtımına da önemli destek verebilmektedir. Bu noktada bir destinasyonun tanıtımında rol alan ulusal ve özellikle uluslararası ilişkilerde güçlü ağlara sahip paydaşların eş güdüm içinde hareket edebilmeleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda Kurul, il tanıtımında rol alabilecek, ilde ticaret, eğitim, çevre, bilim, spor, sağlık, kültür ve sanat gibi farklı alanlarda etkinlik yürüten sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimin, akademinin, turizm işletmelerinin, il idari birimlerinin ve spor kulüpleri gibi kendi faaliyet alanında ulusal ve uluslararası temasları olan ve tanıtımda rol alabilen paydaşların tanıtım çabalarını bütünleşik bir plan dâhilinde ele almalıdır. Kurul, her bir paydaşın il tanıtımında etkili rol alabileceği alanları belirlemeli, etki alanları içinde sorumluluklarını paylaşmalı ve bu sayede her bir paydaşın tanıtımdaki rollerinin belirlenen ortak hedef doğrultusunda yönlendirilmesini sağlayarak bütüncül bir politika benimsemelidir.

DYÖ sorumluluğunda hareket eden Kurul, ildeki turizme ait potansiyeli ve mevcut kaynakları düşünerek ortaya koyduğu markalaşma hedefi yolunda, destinasyonun tanıtım sloganı, imajı ve marka konumu hedefini, farklı paydaşların eş güdümlü çabaları ile ortak hedefe yöneltmeli ve bu sayede daha hızlı ve etkili sonuç almayı sağlamalıdır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul